

Slachtofferitis, daar lijden deze dames aan!

Honderden Nederlandse vrouwen willen de beauty industry voor de rechter slepen omdat ze zich onzeker voelen. Die vrouwen moet eens goed in de spiegel kijken, schrijft **Marcel Zuiderland**

“Ik heb niet hun ogen, ik heb niet hun mond, ik heb niet hun taille, ik heb niet hun wenkbrauwen, ik heb niet hun haar, ik heb niet hun neus,” bekende de journaliste Nicole Andries in de follow-up van de Sunny Bergmans *Beperkt Houdbaar*. “En daarom kan ik het ook niet meer leuk vinden wat ik zie als ik in de spiegel kijk”.

Volgens *Beperkt Houdbaar* lijden vrouwen aan de *overload* van schoonheid die ze dagelijks via de glossys, tv en billboards over zich heen krijgen. Onbewust spiegelen ze zich eraan, maar ze zijn onvermijdelijk tot falen gedoemd, omdat het een gemanipuleerd en onhaalbaar ideaal is. Het resultaat is dat vrouwen, net als Nicole, droevig worden van hun spiegelbeeld.

Er reageerden negenhonderd personen op de oproep van Bergman om juridische stappen te gaan ondernemen tegen het ‘schoonheidsbombardement’. Van die negenhonderd beweerde 33 procent psychische schade te hebben geleden aan de dwang die het schoonheidsideaal op hen uitoefent, en 15 procent gaf zelfs aan last te hebben van depressies.

Dat is ernstig te noemen. Maar zouden ze werkelijk lijden aan een opgedrongen schoonheidsideaal? Zouden ze in eerste aanleg niet aan iets anders kunnen lijden – aan wat socioloog J.A.A. van Doorn ooit de ‘slachtofferitis’ noemde?

Het lijdt geen twijfel dat het slachtofferschap goed ingeburgerd is geraakt in onze cultuur. Het begon rond de jaren zeventig met de aandacht voor oorlogs- en later voor incestslachtoffers. Dat breidde zich in de jaren tachtig uit tot een meer algemene aandacht voor lijden, gevoel en trauma. We leerden te spreken over onze emoties, en in het bijzonder over onze gekwetste emoties.

Praatprogramma’s waarin iedereen zijn gekneusde ziel kon uitventen, werden in korte tijd populair. Hoe opener en kwetsbaarder je was in het vertellen over je leed, hoe authentieker je als persoon werd gevonden. “*Thank you for sharing this with us*” zijn steevast de gouden woorden van Oprah Winfrey als iemand in haar show zichzelf weer tot tranen had weten te roeren.

Maar men leerde niet alleen te praten over zijn gekwetste emoties, men durfde ook het recht op erkenning voor hun te claimen. Op den duur zelfs zo goed dat socioloog Jolande Withuis van een ‘trauma- en klaagcultuur’ spreekt. In zo’n cultuur denkt men al snel psychische schade te hebben opgelopen, en eist men vervolgens onder dreiging van juridische stappen het verloren geluk terug. Het eigen welbevinden wordt als een therapeutisch recht bevochten, en tegelijkertijd zwelgt men in de slachtofferstatus. “Ik lijd, dus ik besta” parafraseerde Bas Heijne de bijbehorende identiteit van dit cultuurtype ooit.

De Amerikaanse historicus Christopher Lasch suggereert in *The Culture of Narcissism* (1979) dat wat in de jaren zestig was begonnen als een ideaal van ‘zelfactualisering’ - bij je gevoel uitkomen, van jezelf leren houden, innerlijke groei - op den duur een met zichzelf en zijn emoties geobsedeerd menstype heeft gekweekt. Mensen die met veel assertiviteit en mondigheid hun eigen innerlijk tot een heilig domein hebben verheven. De oorzaken voor zijn ongeluk vindt deze mens dan ook altijd ergens anders dan bij zichzelf. Altijd is het de schuld van een moeilijke jeugd of de ongezonde – vaak de kapitalistische en materialistische – samenleving. Dat geloof in de onschendbaarheid van het eigen innerlijk levert bij iedere tegenslag of ongemak een klagend slachtoffer op, dat om erkenning zeurt en vergiffenis en schadeloosstelling eist.

Of de vrouwen die menen te lijden aan de schoonheidsdwang zijn te vereenzelvigen met het beeld van het narcistische slachtoffer, valt moeilijk in te schatten. Maar als ik de vrouwen van de stichting hoor die Bergman heeft opgericht om de schoonheidsindustrie te vervolgen, kan ik me niet aan de indruk onttrekken dat ze het gevoel hebben door de schoonheidsindustrie te zijn beroofd van hun recht om zich mooi te voelen zoals ze zijn. De *beauty industry* en de commercie worden schuldig verklaard en moeten inbinden. Doen ze dat niet op eigen initiatief, dan moeten de rechter en overheid ingrijpen. Zodat de dames zich weer mooi, bijzonder en gelukkig kunnen voelen. Want daar gaat het tenslotte om. Zo bekeken kan je inderdaad zeggen dat deze vrouwen niet lijden aan overload van schoonheid, maar vooral aan een overload van zichzelf.

Marcel Zuiderland is afgestudeerd als filosoof aan de UVA (24 september 2007).